

було визначено (поряд із Білорусією та Грецією) як найвищий серед банківських систем країн Східної та Західної Європи. Фахівцями також досить низько оцінені як інституціональна система нагляду та регулювання, так і існуючий інструментарій реагування на зовнішні виклики.

На нашу думку, для стабільності банківської системи України необхідними є трансформація функціональної та інституціональної системи нагляду з огляду на особливості діяльності банків у сучасних умовах, охоплення різноманітних аспектів банківських ризиків, включаючи можливі як внутрішні, так і зовнішні чинники погіршення фінансового стану. Вважаємо, що актуальним є загальне вдосконалення правового середовища діяльності банків України з позиції відповідності вимогам Базельського комітету з банківського нагляду.

*Б. І. Сюркало, канд. екон. наук, доц.,  
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

### **ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ РИЗИКУ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ОБ'ЄКТА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ**

Особливості правового статусу банків і небанківських фінансових установ як фінансових посередників зумовлюють виконання банками певних обов'язків як агентів держави у процесі здійснення контролю за дотриманням клієнтами законодавства. Для цього на світовому рівні створено систему фінансового моніторингу, який полягає у здійсненні контролю за операціями, що проводяться фізичними та юридичними особами через фінансових посередників – банки та небанківські фінансові установи.

Саме тому серед методологічних засад організації фінансового моніторингу в банках одним із найвагоміших напрямів є дослідження суті ризиків, що пов'язані з легалізацією “брудних” грошей через банківські та фінансові установи, їх ролі та місця в системі внутрішнього та зовнішнього фінансового моніторингу банків і фінансових установ.

Враховуючи визначення ризику як імовірності настання чи ненастання певної події, фінансовий моніторинг операцій банку розглядає підхід, що заснований на оцінці ризику, як імовірність виявлення чи упущення фінансової операції, що потенційно може бути пов'язана з легалізацією злочинних доходів.

Необхідно зауважити, що на сьогодні не існує законодавчо затвердженої єдиної моделі для застосування ризик-орієнтованого підходу в банківських установах, оскільки з позиції FATF кожна фінансова установа має сама розробити для себе індивідуальну систему використання

оцінки ризиків під час здійснення фінансового моніторингу. Однак принципи та загальні підходи, зазначені в рекомендаціях FATF, є надзвичайно вагомими у сфері організації фінансового моніторингу в банках і фінансових установах. На нашу думку, зазначений підхід є вкрай важливим, оскільки кожна фінансова установа має власні регіональні особливості, власні специфічні особливості стосунків із клієнтами та контрагентами, різні напрями діяльності, а тому органи управління можуть створити лише певні рамки, в яких діятиме банк, або надати свої рекомендації, які сприятимуть ефективному процесу фінансового моніторингу.

Базельський комітет з банківського нагляду виділяє дещо інші типи ризиків, проте ключовим завданням банків залишається ефективний аналіз власних клієнтів, в основі якого лежить методологічний принцип знання свого клієнта. Загальноприйнятим визначенням операційного ризику відповідно до Базельської угоди є “ризик збитків, що виникає в результаті неадекватних чи помилкових внутрішніх процесів, дій співробітників і систем або в результаті зовнішніх подій”. Поняття включає правовий ризик (ризик нарахування штрафних санкцій), але виключає стратегічний ризик і ризик втрати ділової репутації. Ризик втрати ділової репутації є наслідком операційних прорахунків, нездатності виконувати відповідні закони та положення тощо. Він має особливу небезпеку для банків, оскільки сам характер банківських операцій передбачає наявність довіри з боку вкладників, кредиторів та інших учасників фінансового ринку.

Таким чином, маємо певну невідповідність підходів стосовно банківського нагляду: з позиції Базельського підходу ризик ділової репутації не визначається як окремий індикатор, а з позиції фінансового моніторингу (як окремого напряму банківського інспектування та нагляду) він є необхідною складовою для забезпечення ефективності системи фінансового моніторингу банку.

Внаслідок проведення банком належної оцінки ризиків, пов’язаних з відмиванням доходів, отриманих злочинним шляхом, банк і фінансова установа зможуть застосовувати належні методи обачності як на етапі започаткування стосунків із клієнтом, так і в подальшому – в процесі моніторингу транзакцій клієнта упродовж усього часу його обслуговування. З позиції фундаментальних методологічних принципів ефективно розроблена система виявлення можливих ризиків стане в нагоді банку або фінансовій установі: допоможе зосередитись на тих клієнтах і транзакціях, які потенційно розглядаються як найбільш ризикові з погляду відмивання коштів.